

Biskop Chr. Lodberg

Ved H. A. RIIS-OLESEN

EN LUN JUNISØNDAG I AAR afsløredes i Lodbjerg en mindsten over biskop Chr. Lodberg. Stenen var rejst af pastor emer. Ove Chr. Krarup og hans bror, landsretssagfører Krarup, begge København. De er direkte efterkommere af Thylands berømte søn. Pastor Krarup har desuden i en lang årrække været præst i Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg sogn. Ikke mindst derfor var et par hundrede interesserede fra fjern og nær strømmet til for at overvære højtideligheden. I dagens anledning var der trykt sange, og den 90 årige ungdommelige præst bød velkommen og indviede stenen. Højtideligheden afsluttedes med nogle hjertelige ord af landsretssagføreren.

Det vil her være naturligt at give et rids over biskoppens liv og gerning. Han er født i Lodbjerg i 1625. Egentlig hed han Christen Jensen, men tog senere sit bynavn som efternavn. Faderen, Jens Christensen, var en uformuende bonde. Da sønnen viste sig boglig begavet, kom han på Thisted latinskole, derfra til Viborg og siden til Roskilde, hvorfra han dimitteredes til akademiet i København. Allerede tidlig ytrede sig hos ham en overvejende lyst til at rejse udenlands. 3 gange gennemrejste han den mest kultiverede del af Europa, men skønt trange kår ofte bragte ham i forlegenhed, gennemførte han sit forsæt med store personlige afsavn. Da det knob allerhårddest meldte han sig rådsnart i den neapolitanske garde og oplevede her flere interessante eventyr.

Fra Italien drog han til Frankrig og deltog under general Conde's anførsel i belejringen af Arras. Efter sin hjemkomst disputerede han for magistergraden og holdt filosofiske forelæsninger for et stort antal tilhørere.

I 1663 blev han professor i historie ved Sorø Akademi, og året efter informator for prins Jørgen, der siden blev gift med dronning Anna i England. Frederik den Tredje skal have fundet stor fornøjelse i at høre Lodberg undervise prinsen og var ofte flere timer i værelset.

Allerede 1666 udnævntes Lodberg til provst og sognepræst i Roskilde, hvilket embede han dog måtte overlade til en vikar, da han selv rejste udenlands med prinsen som dennes confessionarius. Ved sin tilbagekomst i 1670 overleverede han prinsen to store folianter, hvori han havde optegnet alle mærkværdige hændelser på rejsen og næsten alt, hvad smukt og mindeværdigt, der var at se i Europa. De to folianter medbragte prins Jørgen til England. De er tilgængelige i dag og må have interesse for en videre kreds, fordi man igennem denne beretning får et godt indtryk af forholdene i det daværende Europa. Pastor Krarup har ladet en del af den interessante beretning trykke. Som slutning tillader jeg mig at gengive et par sider af dagbogen.

Chr. Lodberg tiltrådte derpå sit embede som provst i Roskilde, men vedblev at være confessionarius hos prinsen. 1671 ægtede han Johanne Ejlertz, datter af en rådmand i København. Ved brylluppet var prins Jørgen til stede. 10 år efter - i 1681 blev Lodberg biskop i Ribe - et embede han med stor dygtighed og nidkærhed forestod i 12 år. I dette tidsrum ordinerede han 121 præster og indsatte 17 provster. De uordentlige præster fandt i ham en

skarp tugtemester. Den lidt hårde fremgangsmåde var antagelig en levning fra hans krigerperiode. I hans embedstid blev det bevilget, at biskoppen i Ribe måtte nyde det såkaldte Cathedricum: 1 sletdaler af hver kirke i stiftet, samt at Lunde og Outrup kirke skulle perpetueris til bispestolen. I 1690 fik Lodberg rang af justitsråd.

Men tidens overtro og tro på trolddom øvede en stor indflydelse på befolkningen, idet den i præsterne så en hjælp til at mane det onde bort. De svage præster - og måske økonomisk dårligt stillede - lod sig benytte til dette formål og forsøgte sig med "kunsten". Dette tordnede biskop Lodberg imod, idet han med stor nidkærhed rejste stiftet rundt for at udrydde disse rester af overtro. Det var ikke få præster og menigheder, der måtte høre hans kraftige ord og domme i disse sager. En kvinde ved navn Anna Brunsvig kastede sig efter gudstjenesten i den nærliggende sø for at vise menigheden, at hun ikke var nogen troldkvinde, og da dette kom biskoppen for øre, sammenkaldte han menigheden til irettesættelse, og kvinden fik for sin forargelse "udstå kirkens disciplin", hvilket betød, at hun blev anbragt i gabestokken uden for kirken, så folk uantastet kunne håne hende, når de gik i kirke. Sognepræsten fik også sin del af formaningen, idet han fik underretning om at agte nøje på hendes onde kunster, og dersom hun ved ord eller gerning bestyrker det vanrygte, hvori hun er, så bør hun rømme sogn og herred.

I det hele taget tog biskop Lodberg sig meget af provster og præsters daglige vandel. Han siger om dette: Da nogle præster er kommen i ondt rygte for at lade sig bruge til at bedrage folk ved signen og anden slig forfængelighed, såsom genvisen og indbildte råd mod forgørelse, så måtte provsterne alvorlig formane deres præster, at de afholder sig fra slig uskikkelighed. Præsterne må ej heller drikke dus med hinanden på borgerstuevis eller dutte hinanden i samkvem, at ordenen ej skal komme i foragt. Da der i synoden ofte forekommer indlæg i retten, fulde af stikpiller og streger, så må præsterne alvorlig påmindes om, at de fra slig forargelse sig entholde under tilbørlig straf. Provsterne må advare deres underhavende om, at de ikke må bruge uskikkelige lignelser til at forestille de enfoldige vor tros høje og ubegribelige mysterier; thi slige lignelser forårsager vrang forestillinger og siden afgudiske tanker hos simple personer, f.eks. skal en have lignet Treenigheden med en greb eller trefork. Biskop Lodberg formaner desuden præsterne til at have "gode og fri modige tanker om vor allernådigste arvekonge!" Anledningen var udsendelsen af Kirkeritualet i 1685, som en præst stemplede som kætteri eller rationalisme.

Biskop Lodberg irettesatte visse præster, fordi de alt for ofte talte til degnen eller klokkeren under sangen og kalder det forargeligt. Desuden kommer det til orde gang på gang, at præsterne befatter sig med trolddomskunster og forfører kristne folk, der kommer langvejs fra. Det galskab må de lade fare, idet der forud har været en præst i stiftet, der blev levende brændt for det samme. (Her sigtes til en præst i Lønne-Vesterhorne herred, som blev anklaget

for at have forårsaget flere skibbrud. Man påviser endnu stedet, hvor han blev brændt).

Vi kender ikke meget til biskop Lodbergs forkyndervirksomhed, men den har sikkert været i den lærde tids ånd, påvirket af de mange indtryk, han har fået fra sine rejser og en samling om de nationale opgaver, som ikke mindst Karl-Gustavskrigen 1658-60 førte ind over os. Vi mistede jo ved den lejlighed Skåne, Halland og Blekinge, og tiden derefter var en depressionsperiode, der kan sammenlignes med tiden efter 1864, hvor alle kræfter

sattes ind for at rense luften for overtro og stivnede tankebaner.

Biskop Lodberg havde selv som frivillig deltaget i forsvaret af København, da svenskerne stormede de danske volde og befæstninger, og her viste han et mod og en snarrådighed, som vakte Frederik d. III's beundring.

Biskop Lodberg havde mange børn. Af hans sønner blev Jacob Lodberg biskop over Fyens stift.

Lodberg døde d. 12. juni 1693 - 67 år gl.

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1962, side 91-95).